

Awareness, attitude and performance towards food safety and hygiene among housewives and working women in Saveh city in 2021

Parisa Ataei¹ , Tayebbeh Rasolevandi² , Hossein Azarpira^{*3}

1- Student Research Committee, Saveh University of Medical Sciences, Saveh, Iran

2- Department of Environmental Health Engineering, School of Public Health, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

3- Department of Environmental Health Engineering, Saveh University of Medical Sciences, Saveh, Iran

Abstract

Background and Aims: Food-borne diseases are considered a global concern in the field of public health. The present study was conducted with the aim of investigating the level of knowledge, attitude and performance towards food safety and hygiene among married housewives and working women in Saveh city in 2021.

Materials and Methods: This research is a cross-sectional analytical study that was conducted randomly. The data collection tool was a questionnaire containing questions about demographic information, awareness, attitude and performance in the field of food safety and hygiene. Statistical analyzes were performed using SPSS (v.19) at a significance level of 95%. Ethical considerations were observed in all stages of the study.

Results: There observed a significant association between the average knowledge score of working women and housewives, so that the respective mean and standard deviation of the knowledge score among working women were 6.07 and 1.76 and 5.14 and 2.22 in housewives. The mean difference between attitude and performance scores in working women was approximately 2 and 3 points higher than housewives, respectively ($P < 0.05$). No significant relationship was found between age and increasing household income level with awareness, attitude and performance ($P > 0.05$).

Conclusion: Regarding the areas of awareness, attitude and performance towards food hygiene and safety, there was a significant difference between working women and married housewives. Therefore, it is necessary to improve the level of awareness and change in their attitudes and actions with the help of relevant organizations and bodies.

Keywords: Awareness, Attitude, Performance, Health and food safety, Working women and housewives, Saveh city

Please Cite this article as: Ataei P, Rasolevandi T, Azarpira H. Awareness, attitude and performance towards food safety and hygiene among housewives and working women in Saveh city in 2021. Journal of Health in the Field 2024; 11(4):38-44.

Corresponding Author: Department of Environmental Health Engineering, Saveh University of Medical Sciences, Saveh, Iran.

Email: hazarpira912@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.22037/jhf.v11i4.44140>

Received: 19 December 2023

Accepted: 28 April 2024

بررسی میزان آگاهی، نگرش و عملکرد در زمینه بهداشت و ایمنی مواد غذایی در زنان خانه‌دار و شاغل شهر ساوه در سال ۱۴۰۰

پریسا عطایی^۱، طیبه رسولوندی^۲، حسین آذرپیرا^{۳*}

- ۱- کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ساوه، ساوه، ایران
- ۲- گروه مهندسی بهداشت محیط، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
- ۳- گروه مهندسی بهداشت محیط، دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ساوه، ساوه، ایران

چکیده

زمینه و اهداف: بیماری‌های منتقله از غذا، یک مشکل جهانی در حوزه بهداشت عمومی محسوب می‌شود. مطالعه حاضر با هدف بررسی میزان آگاهی، نگرش و عملکرد در زمینه ایمنی و بهداشت مواد غذایی در زنان متأهل خانه‌دار و شاغل شهر ساوه در سال ۱۴۰۰ انجام گرفت. **مواد و روش‌ها:** این پژوهش یک مطالعه مقطعی تحلیلی است که بصورت تصادفی انجام گرفت. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای در برگیرنده سؤالاتی در خصوص اطلاعات دموگرافیک، میزان آگاهی، نگرش و عملکرد در زمینه ایمنی و بهداشت مواد غذایی بود. آنالیزها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۹ در سطح معناداری ۰/۰۵ انجام گرفت. ملاحظات اخلاقی در طول نگارش مطالعه رعایت شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بین میانگین نمره آگاهی با زنان شاغل و خانه‌دار رابطه معناداری وجود داشت به گونه‌ای که میانگین و انحراف معیار نمره آگاهی در زنان شاغل به ترتیب ۶/۰۷ و ۱/۷۶ و در زنان خانه دار ۵/۱۴ و ۲/۲۲ بود. میانگین اختلاف نمره نگرش و عملکرد در زنان شاغل به ترتیب تقریباً ۲ و ۳ نمره بالاتر از زنان خانه‌دار بود ($P < 0/05$). ارتباط معناداری بین سن و افزایش سطح درآمد خانوار با آگاهی، نگرش و عملکرد یافت نشد ($P > 0/05$).

نتیجه‌گیری: در خصوص حیطه‌های آگاهی، نگرش و عملکرد نسبت به بهداشت و ایمنی مواد غذایی در بین زنان شاغل و خانه‌دار متأهل اختلاف معنی‌داری وجود داشت. بنابراین لازم است که جهت ارتقاء میزان آگاهی و تغییر در نگرش و عملکرد آنها با کمک سازمانها و ارگانهای ذیربط تلاش شود.

کلیدواژه‌ها: آگاهی، نگرش، عملکرد، بهداشت و ایمنی مواد غذایی، زنان شاغل و خانه‌دار، شهر ساوه

* نویسنده مسئول: گروه مهندسی بهداشت محیط، دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ساوه، ساوه، ایران.

Email: hazarpira912@gmail.com

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۹/۲۸

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۰۲/۰۹

مقدمه

امروزه نقش و اهمیت بهداشت مواد غذایی در حفظ و سلامت انسان و جلوگیری از بیماری‌ها بر همگان روشن است. موضوع اصلی بهداشت مواد غذایی چگونگی مصرف غذا برای حفظ سلامت است. بهداشت و ایمنی مواد غذایی به عنوان یک اصل مهم برای جلوگیری از ابتلای انسان به بیماری‌ها و نیز حفظ محیط از نظر آلودگی در نظر گرفته می‌شود. هر ساله میلیون‌ها نفر از مردم سراسر جهان از بیماری‌های قابل انتقال از طریق غذا رنج می‌برند. این موضوع به عنوان یکی از مشکلات شایع در تمام جهان شناخته می‌شود. بیماری‌های قابل انتقال از طریق غذا نشانگر شیوع و گسترش مشکلات مربوط به بهداشت عمومی هم در کشورهای توسعه یافته و هم در کشورهای در حال توسعه می‌باشد. با این حال این مشکلات تاثیر بیشتری بر سلامت و اقتصاد در کشورهای در حال توسعه دارد [۱]. غذای مصرفی ممکن است کاملاً با نیازهای جسمی انسان هماهنگ باشد و همه شرایط یک تغذیه کافی را داشته باشد، اما به لحاظ آلودگی یا وجود عوامل زیانبخش در آن سلامت انسان را به طور جدی تهدید نماید. لذا بهداشت مواد غذایی در واقع تضمین‌کننده سودبخشی غذای مناسب و یک رکن اساسی در تغذیه صحیح است [۲]. بخش مهمی از بیماری‌های منتقله از غذا می‌تواند ناشی از عادات و نگرش زنان خانه‌دار باشد [۳]. بر اساس به‌روزرسانی آمار مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری‌ها (CDC) در سال ۲۰۱۷، هر ساله حدود ۵۰ میلیون نفر به بیماری‌های غذایی تسلیم می‌شوند که منجر به مرگ حدود ۳۰۰۰ نفر می‌شود. سازمان بهداشت جهانی تخمین می‌زند که کودکان پنج ساله و کمتر ۴۰ درصد از بار بیماری‌های ناشی از غذا را تشکیل می‌دهند [۴]. سازمان جهانی بهداشت به بیماری‌های ناشی از مواد غذایی به عنوان یکی از مهم‌ترین مشکلات بهداشت در دنیای معاصر می‌نگرد. در کشورهای کمتر توسعه یافته مقدار زیادی از مردم به علت کمبود آگاهی بهداشتی و هم چنین ذخیره‌سازی غذا تحت شرایط غیر بهداشتی مسموم می‌شوند، به طوری که شیوع بیماری‌های قابل انتقال از طریق غذا هم در کشورهای توسعه یافته و هم در کشورهای در حال توسعه نیز در حال افزایش است [۱]. دلایل گوناگونی برای بیماری‌های منتقله از غذا وجود دارد که از عمده‌ترین آنها می‌توان به پائین بودن دانش و آگاهی عمومی در خصوص ایمنی غذا، آلودگی مواد غذایی، درجه حرارت نامناسب در طول نگهداری و آماده‌سازی غذا، آماده‌سازی نامناسب غذا و بهداشت فردی ضعیف اشاره کرد. افرادی که وظیفه طبخ و تولید غذا را به عهده دارند، نقش مهمی در ابتلا به

بیماری‌های منتقله از غذا دارا می‌باشند. مطالعات همه‌گیری شناسی در اروپا، شمال آمریکا، استرالیا و نیوزلند نشان می‌دهد که بخش قابل توجهی از بیماری‌های منتقله از غذا به شیوه‌های غیر بهداشتی و ناصحیح آماده‌سازی مواد غذایی در حین فرآیند تولید و آماده‌سازی مربوط می‌شود. برآورد می‌شود که دست کاری نامناسب مواد غذایی بیش از ۹۷ درصد از بیماری‌های منتقله از غذا می‌باشد [۵]. سلامتی انسان از طریق چهارچوب‌های ایمنی غذایی، اغلب روی رژیم غذایی مناسب، ایمنی، کیفیت و عادات غذایی متمرکز می‌شود. البته باید متذکر شد که مؤلفه‌های اجتماعی و اقتصادی می‌تواند در همه مراحل آماده‌سازی غذا از تولید تا مصرف مؤثر باشد و می‌تواند باعث ارتقاء بهداشت فرد و جامعه و یا کاهش آن شود [۶]. یکی از راه‌های مؤثر در جلوگیری از خسارت‌های جانی و مالی ناشی از عدم رعایت مسائل بهداشتی مواد غذایی آموزش دادن و آشنا نمودن جامعه با اصول بهداشت مواد غذایی و فرهنگ‌سازی مصرف صحیح است. از طرفی شناخت مواد غذایی و توجه کیفیت غذای مصرفی می‌تواند به عنوان یک راه حل مؤثر در جهت استفاده بهینه از مواد غذایی باشد. الگوسازی و آموزش به مردم می‌تواند نقش اساسی در کاهش بیماری‌های ناشی از مواد غذایی آلوده داشته باشد. نکته مهم در این رابطه عمل نمودن مردم به این نکات و آموزش‌های بهداشتی است [۷]. افرادی که وظیفه تهیه غذا را به عهده دارند، بایستی علاوه بر آگاهی و نگرش بالا، از عملکرد بهداشتی مناسب نیز برخوردار باشند [۵]. مطالعات مختلفی پیرامون آگاهی، نگرش و عملکرد افراد در ارتباط با بهداشت و ایمنی مواد غذایی در جوامع مختلف انجام گرفته است، با توجه به اینکه زنان نقش بسیار مهمی در فرآیند طبخ، تهیه و آماده‌سازی غذا در خانوار را بر عهده دارند، در این ارتباط میزان آگاهی و نگرش مصرف‌کنندگان مواد غذایی درباره رعایت جنبه‌های بهداشت و ایمنی مواد غذایی مهم می‌باشد. با توجه به اینکه وظیفه طبخ غذا اغلب به عهده زنان بوده و آنها نیاز دارند، اطلاعات جامعی درباره بهداشت و ایمنی مواد غذایی داشته باشند؛ لذا آگاهی، نگرش و عملکرد آنها در خصوص بهداشت مواد غذایی اهمیت بالایی دارد، با توجه به بررسی‌های انجام شده، تاکنون تحقیقات مشابه در این زمینه در شهر ساوه انجام نشده است. از این رو این مطالعه، با هدف بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد زنان خانه‌دار و شاغل پیرامون ایمنی و بهداشت مواد غذایی انجام گرفته است.

مواد و روش‌ها

این پژوهش یک مطالعه مقطعی تحلیلی (KAP) است که در سال ۱۴۰۰ بر روی زنان متاهل خانه‌دار و شاغل شهر ساوه انجام گرفت. معیار ورود این مطالعه زنان متاهل شاغل و خانه‌دار بودند و زنان مجرد و همچنین افرادی که حاضر به همکاری در این مطالعه نبودند از مطالعه خارج شدند. کل نمونه‌ها با استفاده از فرمول‌های آماری حجم نمونه با در نظر گرفتن $N = \frac{z^2 pq}{d^2}$ و فرمول $P = 0.65$ ، $\alpha = 0.05$ ، $d = 0.05$ ، تعداد ۳۵۰ نفر تعیین گردید که این تعداد بین زنان خانه‌دار و شاغل هر یک بصورت مساوی تقسیم شد. از بین مراکز و پایگاه‌های شهری شهر ساوه که تعداد آنها ۱۶ تا بودند به تصادف ۷ مرکز انتخاب و در هر مرکز ۵۰ تا پرونده خانوار بصورت تصادفی انتخاب شدند که از این تعداد ۲۵ تا پرونده مربوط به گروه زنان خانه‌دار و ۲۵ تا مربوط به زنان شاغل بودند. پس از توضیح اهداف پژوهش و کسب رضایت آگاهانه از افراد برای شرکت در مطالعه، پرسشنامه‌ها توسط محقق توزیع و بعد از تکمیل جمع‌آوری گردید. جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسشنامه استاندارد که در مطالعات قبلی استفاده شده است، انجام گرفت [۳۸]. پرسشنامه در چهار بخش تنظیم گردید. بخش اول شامل اطلاعات دموگرافیک از جمله سن، سطح تحصیلات، سطح درآمد خانوار و تعداد فرزندان می‌باشد، بخش دوم شامل ۱۰ سؤال آگاهی بود که به هر پاسخ صحیح نمره یک و به پاسخ نادرست و نمی‌دانم نمره صفر تعلق گرفت، بخش سوم شامل ۱۰ سؤال برای تعیین نگرش بود، برای امتیازدهی به هر گویه از طیف لیکرت ۴ امتیازی: کاملاً موافقم (۴)، موافقم (۳)، نظری ندارم (۲)، مخالفم (۱) و کاملاً مخالفم (صفر) استفاده شد و بخش چهارم شامل ۱۰ سؤال برای سنجش عملکرد بود که امتیازدهی به هر گویه با استفاده از طیف لیکرت ۴ امتیازی: همیشه (۴)، اکثر اوقات (۳)، گاهی اوقات (۲)، به ندرت (۱) و هیچ‌وقت (۰) استفاده گردید. روایی پرسشنامه توسط متخصصین مربوطه تایید و پایایی آن با استفاده از آزمون آلفا کرونباخ ۷۸ درصد تعیین شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها هم با استفاده از نرم‌افزار SPSS ورژن ۱۹، آزمون‌های آماری T-test، Chi-Square، ANOVA و همچنین از مدل‌سازی رگرسیون خطی برای کنترل متغیرهای مخدوشگر استفاده گردید. ملاحظات اخلاقی در طول نگارش مطالعه رعایت شد.

یافته‌ها

همانطوری که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌گردد، بین میانگین نمره آگاهی با زنان شاغل و خانه‌دار رابطه معناداری وجود داشت. به گونه‌ای که میانگین و انحراف معیار نمره آگاهی در زنان شاغل به ترتیب ۶/۰۷ و ۱/۷۶ و در زنان خانه‌دار ۵/۱۴ و ۲/۲۲ بود. رابطه معناداری در مورد حیطه نگرش در بین زنان شاغل و خانه‌دار در مطالعه وجود داشت؛ بدین

صورت که میانگین نمره نگرش در زنان شاغل تقریباً ۲ نمره بالاتر از زنان خانه‌دار بود. همچنین بین حیطه عملکرد با زنان شاغل و خانه‌دار رابطه معناداری وجود داشت به گونه‌ای که میانگین اختلاف نمره عملکرد در زنان شاغل ۳ نمره بالاتر از زنان خانه‌دار بود. همانطوری که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌گردد بین حیطه آگاهی و تحصیلات رابطه معناداری وجود داشت به گونه‌ای که با افزایش سطح تحصیلات میانگین نمره آگاهی از ۴/۲۵ به ۶/۴۰، نگرش از ۲۸/۳۰ به ۳۱/۵۶ و عملکرد از ۲۵/۸۴ به ۳۳/۰۲ افزایش پیدا کرده بود. با افزایش سن، میانگین نمره آگاهی افزایش؛ ولی نگرش و عملکرد کاهش پیدا کرده بود. البته این ارتباط به لحاظ آماری معنادار نبود. همچنین با افزایش سطح درآمد خانوارها میانگین نمره آگاهی، نگرش و عملکرد افزایش پیدا کرده بود؛ ولی این ارتباط از نظر آماری معنادار نبود. با افزایش تعداد فرزندان سطح آگاهی و نگرش خانوارها کاهش پیدا کرده بود؛ به گونه‌ای که میانگین نمره آگاهی از ۶/۱۰ به ۴/۰۱ و میانگین نمره نگرش از ۲۹/۹۷ به ۲۶/۵۴ رسید که به لحاظ آماری این ارتباط معنادار بود. اما رابطه معناداری بین تعداد فرزندان و میزان عملکرد یافت نشد.

جدول ۱- برآورد میانگین و ارتباط آگاهی، نگرش و عملکرد با زنان شاغل و خانه‌دار مطالعه

Table 1- Estimation of mean and correlation of awareness, attitude and performance with working women and housewives

متغیر	شاغل $\bar{X}(SD)$	خانه‌دار $\bar{X}(SD)$	کل $\bar{X}(SD)$	P- value
آگاهی	۶/۰۷ (۱/۷۶)	۵/۱۴ (۲/۲۲)	۵/۶۰ (۲/۰۵)	۰/۰۴
نگرش	۳۱/۰۶ (۴/۷۱)	۲۹/۰۹ (۵/۶۵)	۳۰/۸ (۵/۲۹)	۰/۰۳
عملکرد	۳۱/۴۲ (۴/۷۳)	۲۸/۰۱ (۶/۱۵)	۲۹/۷۲ (۵/۷۴)	۰/۰۱

مدل‌سازی رگرسیون خطی در خصوص آگاهی، نگرش و عملکرد با تطبیق‌سازی متغیرهای تحصیلات، سن، سطح درآمد و تعداد فرزندان انجام گرفت (جدول شماره ۳). با افزایش تحصیلات میانگین نمره آگاهی ۰/۴۶ افزایش پیدا کرده بود، در صورتی که با افزایش تعداد فرزندان میانگین نمره آگاهی ۰/۳۶ کاهش پیدا کرد. با افزایش سطح تحصیلات میانگین نمرات نگرش و عملکرد به ترتیب ۱/۰۷ و ۱/۶۳ افزایش پیدا کرده بود. در صورتی که با افزایش سن میانگین نمره عملکرد ۰/۴۳ کاهش پیدا کرده بود.

جدول ۲- برآورد میانگین آگاهی، نگرش و عملکرد به تفکیک خصوصیات دموگرافیک شرکت کنندگان

Table 2- Mean estimation of awareness, attitude and performance by demographic characteristics of the participants

متغیر	ویژگی متغیر	آگاهی $\bar{X}(SD)$	P- value	نگرش $\bar{X}(SD)$	P- value	عملکرد $\bar{X}(SD)$	P- value
تحصیلات	زیر دیپلم	۴/۲۵ (۲/۱۴)	۰/۰۰۲	۲۸/۳۰ (۵/۹۱)	۰/۰۰۱	۲۵/۸۴ (۶/۱۵)	۰/۰۰۵
	دیپلم	۵/۹۰ (۱/۸۳)		۲۸/۹۰ (۴/۶۶)		۲۸/۴۳ (۵/۷۳)	
	فوق دیپلم	۵/۶۵ (۲/۳۵)		۲۷/۸۸ (۶/۳۶)		۲۸/ (۶/۴۸)	
	لیسانس	۶/۰۷ (۱/۸۷)		۳۱/۶۸ (۴/۶۰)		۳۱/ (۴/۷۲)	
	فوق لیسانس	۶/۴۰ (۱/۶۲)		۳۱/۵۶ (۴/۲۴)		۳۳/۰۲ (۳/۷۶)	
سن	زیر ۲۰ سال	۵/۰۰ (۲/۳۱)	۰/۲۳	۳۲/۳۳ (۵/۶۸)	۰/۱۳	۳۳/۲۲ (۴/۶۲)	۰/۴۵
	۲۱ تا ۳۰ سال	۵/۷۳ (۱/۹۷)		۲۹/۸۸ (۵/۱۶)		۳۱/۰۳ (۴/۸۴)	
	۳۱ تا ۴۰ سال	۵/۸۰ (۱/۸۹)		۳۰/۸۳ (۴/۹۴)		۳۰/۶۲ (۵/۱۶)	
	۴۱ تا ۵۰ سال	۵/۰۲ (۲/۳۷)		۲۹/۲۴ (۵/۶۷)		۲۷/۰۹ (۶/۶۵)	
	۵۱ سال به بالا	۷/۳۳ (۲/۰۸)		۲۵/۷۰ (۶/۶۰)		۲۴/۵۰ (۵/۹۳)	
سطح درآمد	زیر ۵ میلیون تومان	۵/۲۶ (۲/۰۱)	۰/۵۴	۳۰/۲۰ (۴/۹۱)	۰/۱۵	۲۸/۹۶ (۵/۸۲)	۰/۲۵
	۵ تا ۱۰ میلیون تومان	۵/۲۳ (۲/۱۸)		۲۹/۲۴ (۵/۷۰)		۲۹/۰۲ (۶/۰۴)	
	۱۰ تا ۱۵ میلیون تومان	۵/۸۰ (۲/۰۰)		۳۰/۳۰ (۴/۸۶)		۳۰/۱۰ (۵/۴۰)	
	۱۵ تا ۲۰ میلیون تومان	۶/۴۲ (۱/۵۴)		۳۲/۲۱ (۴/۷۴)		۳۱/۸۲ (۴/۲۴)	
	۲۰ میلیون تومان به بالا	۶/۵۵ (۱/۴۷)		۳۱/۴۴ (۵/۱۶)		۳۲/ (۷۰/۵۴)	
تعداد فرزندان	بدون فرزند	۶/۱۰ (۱/۷۶)	۰/۰۷	۲۹/ (۹۷/۵۰۹)	۰/۰۴	۳۱/۲۳ (۵/۱۴)	۰/۳
	یک یا دو فرزند	۵/۶۹ (۱/۹۹)		۳۰/۶۳ (۵/۲۴)		۲۹/ (۸۳/۵۵۸)	
	سه یا چهار فرزند	۴/۸۰ (۲/۳۳)		۲۸/ (۵۹/۵۵۸)		۲۷/۵۹ (۶/۳۹)	
	چهار و بیشتر از چهار	۴/۰۱ (۲/۲۸)		۲۶/۵۴ (۳/۸۶)		۲۶/۴۷ (۶/۱۹)	

جدول ۳- مدلسازی رگرسیونی خطی در حیطه‌های آگاهی، نگرش و عملکرد

Table 3- Linear regression modeling in the fields of awareness, attitude and performance

متغیر	آگاهی	P- value	نگرش	P- value	عملکرد	P- value
تحصیلات	۰/۴۶	۰/۰۱	۱/۰۷	۰/۰۰۱	۱/۶۳	۰/۰۰۱
سن	-	-	-	-	-۰/۴۳	۰/۰۳
سطح درآمد	-	-	-	-	-	-
تعداد فرزندان	-۰/۳۶	۰/۰۴	-	-	-	-

بحث

مطالعه حاضر با هدف بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد در بین زنان شاغل و خانه‌دار شهر ساوه در رابطه با بهداشت و ایمنی مواد غذایی در سال ۱۴۰۰ انجام شد.

نتایج این مطالعه نشان داد که اختلاف معناداری بین زنان شاغل و خانه‌دار از نظر سطح آگاهی، نگرش و عملکرد وجود دارد بدین گونه که زنان شاغل، دارای نمره بالاتری در سه حیطه مذکور نسبت به زنان خانه‌دار بودند و به همین دلیل آنها الگوهای صحیح مصرف مواد غذایی را رعایت می‌کردند. همانطور که در نتایج نشان داده شد (جدول شماره ۲)، زنان با سطح تحصیلات بالاتر، نمره بالاتری در حیطه‌های

آگاهی، نگرش و عملکرد دریافت کرده بودند که نتایج مطالعه حاضر موید این موضوع می‌باشد به گونه‌ای که با افزایش سطح تحصیلات میانگین نمره آگاهی، نگرش و عملکرد افزایش پیدا کرده بود که نتایج حاضر با یافته‌های سایر مطالعات همخوانی دارد [۹، ۱۰]. از طرفی با مطالعه تقی‌زاده گنجی و همکاران همخوانی ندارد [۱۱]. در مطالعه حاضر تحصیلات به عنوان یک متغیر کلیدی می‌باشد که می‌تواند آگاهی افراد را در این زمینه افزایش دهد؛ اما متغیر سن و سطح درآمد، لزوماً منجر به افزایش آگاهی نمی‌گردد.

و سطح درآمد نمی‌توانند به خودی خود منجر به عملکرد در این حیطه شوند؛ زیرا سطح درآمد مربوط به یک حوزه خاص بوده و قابل تعمیم به سایر حوزه‌ها نیست، همچنین متغیر سن بعنوان یک نماینده برای پارامتر تجربه هست و تجربه نیز محدود به حوزه خاصی است. همچنین تعداد فرزندان علی‌رغم اینکه بر روی متغیرهای وابسته آگاهی و نگرش تاثیرگذار هستند اما لزوماً منجر به عملکرد مناسب در حیطه مورد نظر نمی‌گردد. در مدل‌سازی رگرسیون خطی با افزایش تحصیلات میانگین نمره آگاهی ۰/۴۶ افزایش پیدا کرده بود، و با افزایش تعداد فرزندان میانگین نمره آگاهی ۰/۳۶ کاهش پیدا کرد. همچنین با افزایش سطح تحصیلات میانگین نمرات نگرش و عملکرد به ترتیب ۱/۰۷ و ۱/۶۳ افزایش پیدا کرده بود. در صورتی که با افزایش سن میانگین نمره عملکرد ۰/۴۳ کاهش پیدا کرده بود.

نتیجه‌گیری

یافته‌های این مطالعه حاکی از آن است که بین حیطه‌های آگاهی، نگرش و عملکرد در زنان خانه‌دار و شاغل متاهل نسبت به بهداشت ایمنی مواد غذایی اختلاف معناداری وجود داشت. به گونه‌ای که میانگین و انحراف معیار نمره آگاهی در زنان شاغل بالاتر از زنان خانه‌دار بود. رابطه معناداری در مورد حیطه نگرش در بین زنان شاغل و خانه‌دار در مطالعه وجود داشت؛ بدین صورت که میانگین نمره نگرش در زنان شاغل بالاتر از زنان خانه‌دار بود.

همچنین بین حیطه عملکرد با زنان شاغل و خانه‌دار رابطه معناداری وجود داشت و در زنان شاغل بالاتر از زنان خانه‌دار بود. بین حیطه آگاهی و تحصیلات رابطه معناداری وجود داشت و با افزایش سطح تحصیلات میانگین نمره آگاهی از ۴/۲۵ به ۶/۴۰، نگرش از ۲۸/۳۰ به ۳۱/۵۶ و عملکرد از ۲۵/۸۴ به ۳۳/۰۲ افزایش پیدا کرده بود.

با افزایش سن، میانگین نمره آگاهی افزایش؛ ولی نگرش و عملکرد کاهش پیدا کرده بود. با افزایش تعداد فرزندان سطح آگاهی و نگرش خانوارها کاهش پیدا کرده بود؛ به گونه‌ای که میانگین نمره آگاهی از ۶/۱۰ به ۴/۰۱ و میانگین نمره نگرش از ۲۹/۹۷ به ۲۶/۵۴ رسید که به لحاظ آماری این ارتباط معنادار بود. اما رابطه معناداری بین تعداد فرزندان و میزان عملکرد یافت نشد.

با افزایش تحصیلات میانگین نمره آگاهی ۰/۴۶ افزایش پیدا کرده بود، در صورتی که با افزایش تعداد فرزندان میانگین نمره آگاهی ۰/۳۶ کاهش پیدا کرد. با افزایش سطح تحصیلات میانگین نمرات نگرش و عملکرد به ترتیب ۱/۰۷ و ۱/۶۳ افزایش پیدا کرده بود. در صورتی که با افزایش سن میانگین نمره عملکرد ۰/۴۳ کاهش پیدا کرده بود. بنابراین به نظر می‌رسد برای ارتقای سطح آگاهی، نگرش و عملکرد زنان خانه‌دار باید آموزش و اطلاع‌رسانی کافی در مورد شیوه‌های مناسب آماده‌سازی مواد غذایی، جلوگیری از آلودگی منتقله، روش‌های مناسب تمیز کردن و

برای نمونه به صورت کلی خانواده‌هایی که کشاورز بوده‌اند و دارای املاک زیادی هستند، درآمد آنها نیز بالا بوده و صاحبان این املاک معمولاً مسن می‌باشند؛ اما شاهد هستیم که علی‌رغم سطح درآمد بالای این افراد، میزان آگاهی آنان در سطح بالایی قرار ندارند. همچنین افرادی که دارای تعداد فرزندان زیادی هستند، بصورت کلی می‌توان بیان نمود که دارای سطح تحصیلات پائین می‌باشند، زیرا این پدیده عموماً در نسل‌های قبلی قابل مشاهده است و این افراد عموماً دارای آگاهی‌های کمی نسبت به وضع موجود هستند. آموزش می‌تواند در بالا بردن سطح آگاهی و دانش افراد در زمینه اصول بهداشت مواد غذایی تأثیر داشته باشد [۱۲]. از طرفی در مطالعه زارعی پور و همکاران، دانش مراقبین سلامت در بهداشت مواد غذایی لبنیات خوب ارزیابی شده بود که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد [۱۳]. مطالعه‌ای دیگر در همین راستا در کارکنان مرکز خدمات غذایی انجام شد و مشخص گردید که جمعیت مورد مطالعه دانش خوبی در رابطه با رعایت ایمنی و بهداشت مواد غذایی داشتند [۱۴]. غریبی و همکاران گزارش نمودند که آگاهی دانشجویان در زمینه بهداشت و ایمنی مواد غذایی خوب بود [۱۵]. که با مطالعه حاضر همسو می‌باشد.

در پژوهش حاضر با افزایش سن، میانگین نمره آگاهی افزایش؛ ولی نگرش و عملکرد کاهش پیدا کرده بود. البته این ارتباط به لحاظ آماری معنادار نبود که این کاهش در حیطه‌های نگرش و عملکرد را می‌توان به علت تغییر در وضعیت افراد در سنین بالاتر تعمیم داد که با سختی انجام می‌گیرد که این نتایج با مطالعه Sanlier در آنکارای ترکیه همخوانی دارد [۱۶].

در مطالعه حاضر برای متغیر وابسته نگرش نیز می‌توان استدلال نمود که عموماً به هر میزانی که سطح تحصیلات بالاتر رود اندازه نگرش افراد نیز بالاتر خواهد بود؛ زیرا تحصیلات می‌تواند باعث تغییر نگرش افراد می‌گردد. اما در خصوص متغیرهای سن و سطح درآمد، می‌توان ابراز نمود، نگرش معمولاً با افزایش سن تغییر نمی‌یابد و نیز سطح درآمد، به خودی خود نمی‌تواند عامل ایجاد نگرش در یک حیطه خاص گردد؛ اما به نظر می‌رسد که متغیر مستقل تعداد فرزندان را می‌توان بعنوان نماینده مناسبی برای حیطه نگرش افراد در نظر گرفت زیرا می‌شود استنباط نمود که افرادی که دارای نگرش در این حیطه هستند به صورت طبیعی دارای فرزندان کمتری می‌باشند.

از طرفی در مطالعه Osaili و همکاران که میان دانشجویان دختر ساکن خوابگاه در شمال اردن انجام شد، دانشجویان دارای سن بالاتر، آگاهی عالی درباره ایمنی مواد غذایی داشتند که سطح آگاهی با متغیرهای تحصیلات در آمد و سن در این پژوهش مشابه بود [۱۷]. در این پژوهش سطح عملکرد زنان خانه‌دار در مقایسه با زنان شاغل کم بود که نتایج این پژوهش با مطالعه جاهد و همکاران [۳] و مطالعه Rao و همکاران [۱۸] همخوانی دارد. رفتار یا عملکرد نتیجه نهایی دانش و نگرش افراد می‌باشد. نتایج مطالعه حاضر همچنین نشان می‌دهد که متغیرهای سن

IR.SA VEHUMS.REC.1400.017 است که با حمایت دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی ساوه اجرا شده است.

تضاد منافع

بین نویسندگان هیچ گونه تعارض منافی وجود ندارد.

References

- Noori Motlagh Z, Mansourian M, Nourmoradi H, Shafieyan Z, Banavi P. Study of knowledge and attitude of among Ilam University of Medical Sciences students regarding to food sanitation and safety. Scientific Journal of Ilam University of Medical Sciences 2015; 23(3):8-15 (In Persian).
- Pirsaheb M, Almasi A, Rezaee M. The special health education course effects on knowledge, attitude and practice of preparation, distribution and sale centers food staff in Kermanshah. Iranian Journal of Health and Environment 2010; 3(3):299-308 (In Persian).
- Jahed Khaniki Gh, Amoozad Khalili F, Mohammadi A, Jalali N. Evaluation of knowledge and attitudes of housewives about health and safety of food in Behshahr city. Journal of Research in Environmental Health 2016; 2(2):137-45 (In Persian).
- WHO. WHO Joint external evaluation of IHR core capacities of the kingdom of Saudi Arabia. Available from: <https://www.who.int/publications/i/item/who-whe-cpi-2017.25>. Accessed March 12-16, 2017.
- Ehrampoush MH, Hajimohammadi B, Amiri A, Khalatbari-limaki S, Gerayllo S, Hosseini MS. Knowledge, attitude and practice of resident women of Shiraz about food borne disease. Journal of Food Microbiology 2015; 2(1):1-12 (In Persian).
- Loring PhA, Gerlach SC. Food, culture, and human health in Alaska: An integrative health approach to food security. Environmental Science & Policy 2009; 12(4):466-78.
- Biglari H, Dargahi A, Vazir Y, Ivanbagha R, Hami M, Poursadeqiyan M. Food safety and health from the perspective of Islam. Journal of Pizhūhish dar dīm va salāmat 2020; 6(1):131-43.
- Abedi S, Mohseni S, Mohammadi A, Makder A, Izadi N, Abedini S. Students' knowledge, attitude, and practice regarding healthy and safe food in Hormozgan University of Medical Sciences. Journal of Preventive Medicine 2020; 6(2):66-73 (In Persian).

همچنین پاکیزه نمودن و گندزدایی میوه جات و سزیجات، کنترل و کاهش هر چه بیشتر عوامل بیماری‌زا و سایر عوامل مرتبط با بیماری‌های منتقله از غذا صورت گیرد.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل بخشی از طرح تحقیقاتی مصوب دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی ساوه در سال ۱۴۰۰ با کد اخلاق

- Abbot JM, Byrd-Bredbenner C, Schaffner D, Bruhn CM, Blalock L. Comparison of food safety cognitions and self-reported food-handling behaviors with observed food safety behaviors of young adults. European Journal of Clinical Nutrition 2009; 63(4):572-79. Doi: 10. 1038/ sj.ejcn.1602961.
- Fashi Z, Rakhshanderou S, Hatami H, KordlooA, Ghaffari M. Study of nutritional knowledge, attitudes, and behaviors among the elderly people: A cross-sectional research in Karaj city. Journal of Health in the Field 2023; 11(2):1-10 (In Persian).
- Taghizadeh Ganji A, Jafari A, Poorgholi N, Iranizadeh H. Evaluation of knowledge, attitude and practice of Tabriz's school health workers about oral and dental health. Journal of Dental Medicine 2009; 22(3):132-38 (In Persian).
- Farzianpour F, Khaniki GJ, Batebi F, Yunesian M. Compare the effects of two educational methods on the health principles knowledge of employees in food preparation. American Journal of Applied Sciences 2012; 9(10):1678-83.
- Zamaniahari S, Rezaei Z M, Zareipour M. Knowledge, attitude and behavior of dairy food hygiene in health care providers of Urmia city. Journal of Health in the Field 2021; 9(2):12-20 (In Persian).
- Ebdali H, Sami M, Hasanzadeh A, Ahmadi B, Esfandiari Z. Evaluation of knowledge, attitudes and practices of staff in food catering towards safety and hygiene indices. Journal of Food Hygiene 2020; 10(39):15-29 (In Persian).
- Rahmanian M, Dorodchi A, Zarenezhad M, Hatami N, Javdani F, Kalani N. Knowledge, attitude and practice of students of Jahrom University of Medical Sciences to the new coronavirus (Covid-19). Medical Journal of Mashhad University of Medical Sciences 2020; 63(3):2359-69 (In Persian).
- Sanlier N. The knowledge and practice of food safety by young and adult consumers. Food Control 2009; 20(6):538-42.
- Osaili TM, Obeidat BA, Jamous DOA, Bawadi HA. Food safety knowledge and practices among

college female students in north of Jordan. Food Control 2011; 22(2):269-76.
18- Subba Rao GM, Sudershan RV, Rao P, Vishnu Vardhana Rao M, Polasa K. Food safety knowledge,

attitudes and practices of mothers—findings from focus group studies in South India. Appetite 2007; 49(2):441-49.